

ΑΣΚΗΣΗ : Με τη βοήθεια της θεωρίας των δύο τρόπων ανάπτυξης που μελετήσατε , προσπαθήστε στις παρακάτω παραγράφους να ανακαλύψετε με ποιον από τους δύο αυτούς τρόπους αναπτύσσονται (αναλογία ή αίτιο/αποτέλεσμα)

1) Η εξάπλωση μιας επιδημικής αρρώστιας γίνεται όπως και η εξάπλωση μιας πυρκαγιάς. Η φωτιά ξεκινάει από ένα περιορισμένο σημείο του δάσους καίγοντας τα γύρω ξερόχορτα· ύστερα υψώνεται στα χαμηλά ξερόκλαδα των δέντρων, κατόπιν αναρριχιάται απειλητική στα ψηλά φυλλώματα των κοντινών δέντρων και, τέλος, βοηθούμενη από τον αέρα, αρχίζει και παίρνει διαστάσεις, καταβροχθίζοντας με τις πύρινες γλώσσες της τα δέντρα που βρίσκονται στην πορεία της. Κάπως έτσι ξεφαντώνει και η επιδημία: αρχικά εμφανίζεται σ' ένα δύο αρρώστους· ύστερα κολλάει στους πιο ευαίσθητους ή λιγότερο υγιείς συγγενείς τους· κατόπιν εισβάλλει στα μικρά παιδιά και στους γέρους της γειτονιάς· τέλος, παίρνει ανεξέλεγκτα διαστάσεις σκορπίζοντας τρόμο, ρίγη, εμετούς και πυρετούς σ' όλη τη χώρα.

(Κ. Ν. Πετρόπουλος, Έκφραση – Έκθεση, Α' Λυκείου)

2) Ο οργανισμός καταναλώνει ενέργεια όπως και μία μηχανή. Το αυτοκίνητο λ.χ. ή η θεριζοαλωνιστική μηχανή εξασφαλίζουν την αναγκαία για τη λειτουργία τους (κίνηση κτλ.) ενέργεια καίγοντας βενζίνη. Το ηλεκτρικό ψυγείο ή ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, δύο άλλες μηχανές, χρησιμοποιούν ηλεκτρική ενέργεια, ηλεκτρικό ρεύμα. Κι ο οργανισμός βρίσκει την αναγκαία για τις λειτουργίες τους ενέργεια με ανάλογο τρόπο, καίγοντας ή διασπώντας χημικές ενώσεις. Ο μηχανισμός αυτός της παραγωγής ενέργειας λέγεται καταβολισμός. Είναι φανερό πως ο καταβολισμός είναι φαινόμενο κοινό και για τους οργανισμούς και για ορισμένες μηχανές, αφού και στις δύο περιπτώσεις για τη λειτουργία τους καταναλώνεται ενέργεια που παράγεται από τη διάσπαση χημικών ενώσεων ...

(Κ. Κριμπά, Ι. Καλοπίση, Μαθήματα Γενικής Βιολογίας, Β' Λυκείου)

3) Ο σεβασμός της παράδοσης δεν αποτελεί ιδεολόγημα κάποιας πνευματικής ή πολιτικής εξουσίας, είναι αποτέλεσμα μιας βαθιάς εσωτερικής ανάγκης της ίδιας της κοινωνίας. Οι άνθρωποι διατηρούν πολλά στοιχεία από το παρελθόν τους, γιατί μπορούν να στηρίζονται σε μια βάση γνωστικών δεδομένων και ορμώμενοι από αυτή μπορούν να οδηγούνται σε νέες πνευματικές και υλικές κατακτήσεις. Επίσης το ότι σέβονται οι άνθρωποι τα παραδεδομένα στοιχεία από το παρελθόν είναι αποτέλεσμα της ανάγκης τους να αποκτήσουν συνεκτικούς δεσμούς τόσο με τους προγόνους τους όσο και με τους συγχρόνους τους, εφόσον τα στοιχεία της παράδοσης είναι κοινό κτήμα όλων. Επομένως, ο σεβασμός της παράδοσης δεν είναι αυθαίρετη ή τυχαία διαδικασία, αλλά την επιβάλλει μια φυσική νομοτέλεια που υπηρετεί την επιβίωση της κοινωνίας.

4) Το εμπόδιο στη γραπτή επικοινωνία μπορεί να υπερνικηθεί με το καλό γράψιμο και το σωστό διάβασμα. Μπορεί ο συγγραφέας να μας προσφέρει ένα καλοδομημένο και σαφές κείμενο, για να επικοινωνήσει άμεσα μαζί μας, αλλά μόνη της η προσπάθεια αυτή δεν αρκεί, πρέπει κι εμείς να κάνουμε το άλλο μισό του δρόμου. Ως αναγνώστες πρέπει να σκάβουμε τη σήραγγα της επικοινωνίας από τη δική μας πλευρά.

5) Τέλος, και άλλες εμπειρίες αποδείξανε ότι το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων συγκρατεί ευκολότερα τα μηνύματα που επιβεβαίωναν την άποψή τους από εκείνα που την αντιστρατεύονται. Γι' αυτό το λόγο γίνεται εν γένει αποδεκτό πως τ' αποτελέσματα των μέσων μαζικής επικοινωνίας τείνουν, τις περισσότερες φορές, να ενδυναμώσουν και να σταθεροποιήσουν τις ήδη διαμορφωμένες γνώμες. Τα αποτελέσματα

μεταστροφής δεν είναι ανύπαρκτα, αλλά είναι σπανιότερα. Ή - για να ακριβολογήσουμε- είναι δυνατόν να υπάρξουν, όταν υιοθετηθούν γνώμες που τις εμφανίζουν ως νέες, ενώ είναι πάρα πολύ δύσκολο να πείσεις, όταν αντιτίθεται ανοιχτά σε προϋπάρχουσες αντιλήψεις

6)Μια ανθρώπινη ψυχή χωρίς την πρέπουσα παιδεία μοιάζει με ένα μάρμαρο λατομείου, που δεν αποκαλύπτει καμιά από τις ομορφιές του, ως τη στιγμή που η τέχνη του μαρμαρά αποκαλύψει τα χρώματα και φέρει στο φως κάθε απόχρωση, κηλίδα και φλέβα που περνά μέσα απ' τον κορμό του. Με τον ίδιο τρόπο και η παιδεία, όταν επενεργήσει πάνω σ' ένα έξοχο πνεύμα, μας αποκαλύπτει όλες τις κρυφές αρετές και τα προτερήματά του, που χωρίς μια τέτοια βοήθεια δε θα μπορούσαν να βγουν στο φως.

7)Ο παγκόσμιος πολιτισμός μοιάζει με ένα περίτεχνο ψηφιδωτό υψηλής αισθητικής αξίας. Όπως τα σμιλευμένα πολύχρωμα και διαφορετικής σύστασης πετράδια συνθέτουν μια μοναδική και απaráμιλλης ομορφιάς εικόνα, έτσι και οι επιμέρους εθνικοί πολιτισμοί με την πολυχρωμία και τη διαφορετικότητα των παραδόσεων τους διαμορφώνουν τον πολυσχιδή, περίφημο και κοσμοϊστορικής αξίας οικουμενικό πολιτισμό. Η σπουδαιότητα μάλιστα αυτού του πολιτισμού έγκειται ακριβώς στη δύναμη που προκύπτει από τη σύνθεση των ανομοιογενών του στοιχείων.

8)Ένα καίριο πρόβλημα της ελληνικής εκπαίδευσης είναι η απομάκρυνση - ψυχική και συναισθηματική- τού μαθητή από το σχολείο. Αυτό συμβαίνει στο ελληνικό σχολείο είτε λόγω τού καταπιεστικού προγράμματος είτε λόγω της συναίσθησης των μαθητών ότι τελικά δεν μαθαίνουν στο σχολείο ό,τι θα τους είναι χρήσιμο είτε διότι αισθάνονται ότι λειτουργούν καθαρώς παθητικά, αναπαράγοντας απομνημονευτικά όγκους πληροφοριών

χωρίς καμιά δική τους συμμετοχή, χωρίς βιβλιοθήκες, χωρίς κάτι που να τους τονώνει το ηθικό ή να τους προσφέρει δημιουργική απασχόληση, να τους αρέσει, να τους προσελκύει και να τους δίνει χαρά. Το γεγονός ότι τρέχουν ατέλειωτες ώρες στα φροντιστήρια για ξένες γλώσσες ή για τις Πανελλαδικές, ότι βλέπουν τους γονείς τους να ξοδεύουν πολλά χρήματα (που δεν έχουν), ενώ μαθαίνουν ότι η Παιδεία είναι δωρεάν(!), αυξάνει την ανησυχία τους και την έλλειψη εμπιστοσύνης στο σχολείο. Γενικά, έχουν την αίσθηση ότι το σχολείο, ιδίως το δημόσιο, είναι ξεχασμένο από την Πολιτεία, ενίοτε και από τη φροντίδα των δασκάλων τους, και ότι ελάχιστα παίρνουν από αυτό. Έχουν την οδυνηρή αίσθηση της χαμένης προσπάθειας και τού χαμένου χρόνου. Και το ιδιαίτερα δυσάρεστο: έχουν αρχίσει να καταλογίζουν μεγάλες ευθύνες στους δασκάλους τους και να χάνουν την εμπιστοσύνη τους, ενίοτε και τον σεβασμό σ' αυτούς.

Γιώργος Μπαμπινιώτης

Καθηγητής της γλωσσολογίας στο πανεπιστήμιο Αθηνών